

euro | guidance
Nederlands Loopbaankennispunt EU

Loopbaan- professionals: wie zijn ze en wat doen ze?

15 LOOPBAAN-
PORTRETEN VANUIT
VMBO, HAVO, VWO
EN MBO

Voorwoord

LOOPBAANPROFESSIONALS: WIE ZIJN ZE EN WAT DOEN ZE? MET DEZE BROCHURE BRENGEN WE DE VEELHEID AAN ROLLEN, TAKEN EN CONTEXTEN VAN LOOPBAANPROFESSIONALS IN HET ONDERWIJS IN BEELD.

Euroguidance Nederland maakt deel uit van een Europees netwerk van centra voor loopbaanondersteuning in 34 Europese landen. Twee belangrijke speerpunten van Euroguidance Nederland zijn het ondersteunen van de competentieontwikkeling van loopbaanprofessionals en het vergroten van kennis en bewustzijn over de waarde van internationale mobiliteit in loopbaanontwikkeling. Mede daarom ontwikkelde Euroguidance een Raamwerk, met als doel om de kwaliteit van de loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) van jongeren binnen scholen te versterken (Euroguidance 2017).¹

¹ https://www.euroguidance.nl/33_1988_Raamwerk-voor-loopbaanbegeleiding-jongeren.aspx

**‘LOB IS NU
MEER GERICHT
OM DE LEER-
LING HEEN.
VROEGER LIEP
JE MEER VOOR
DE LEERLING
UIT’**

Jan Tiemen Reinders

Het Expertisepunt LOB maakte vervolgens een praktische vertaalslag van het Raamwerk voor scholen door vijf LOB-taken te onderscheiden. Dit gespreks-instrument is bedoeld om taken te expliciteren, bespreken en evalueren wie en op welke wijze de verschillende taken van LOB binnen de eigen school uitvoert. Belangrijk, want het vraagstuk leeft enorm binnen scholen.

Veel scholen hebben al een goed ontwikkeld loopbaanbeleid en -praktijk, andere scholen zijn hier pas recent mee gestart. LOB is pas sinds kort voor vmbo en mbo verplicht in het curriculum. En voor havo en vwo is er weliswaar een inspanningsverplichting, maar deze wordt niet specifiek vastgelegd. Ook is er geen bachelor of master die tot loopbaanadviseur of decaan opleidt. Uit een behoefteonderzoek onder startende docenten blijkt ook dat er in hun opleiding vooralsnog beperkt aandacht uitgaat naar LOB.² Ondanks dat er dus al veel gebeurt, kan het altijd nóg beter!

In deze brochure kijken we over de schouder van drie onderwijsinstellingen: Terra Oldekerk in de provincie Groningen, het Heerbeek College in Best en ROC De Leijgraaf in Veghel. Zij openden hun deuren voor ons en lieten zien op welke manier LOB een rol speelt op en rondom de school. Aan de hand van gesprekken met zowel docenten en mentoren, studieloopbegeleiders en decanen, schoolleiders en beleidsmakers, als leerlingen, krijgen we een beeld van de diversiteit aan rollen en taken binnen LOB. Hoe leeft LOB op de scholen? LOB is van iedereen! Op welke wijze worden rollen en taken ingevuld en door wie? Dat is voor iedere school weer anders. Wie heeft of neemt welke verantwoordelijkheid? Ook dat is aan scholen op zelf in te vullen.

Soms is het een beleid dat de laatste tijd wordt aangewakkerd door bevlogen docenten, elders wordt het breed gedragen dankzij een heldere LOB-visie. Wat overal blijkt: LOB is een breed begrip, waar iedereen zijn eigen invulling aan geeft.

Vanuit Euroguidance en het Expertisepunt LOB vinden we dat er meer structurele aandacht voor LOB mag komen. We werken samen om scholen te inspireren en te activeren om LOB verder op de kaart te zetten. De interviews met de loopbaanprofessionals op Terra Oldekerk, het Heerbeek College en ROC De Leijgraaf – en gesprekken met vertegenwoordigers van het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) en jongerenorganisatie JOB – zijn een illustratie van hoe LOB momenteel wordt ingevuld. De portretten dienen ter inspiratie en kunnen scholen ook een positieve impuls geven. We hopen dat deze illustraties het gesprek op gang brengen over waar we staan met LOB, waar we willen staan en welke stappen we nog kunnen en moeten zetten.

Karien Coppens (Euroguidance Nederland/CINOP) en Margriet Overmeyer (Expertisepunt LOB).

² https://www.euroguidance.nl/33_4103_De-veranderende-rol-van-de-docent-bij-LOB_-match-of-mismatch.aspx

TERRA

OLDEKERK

LEERLING / VMBO

Joey Hut

MET EEN VADER DIE MILITAIR IS, WAS HET VOOR JOEY HUT AL SNEL DUIDELIJK: HIJ WIL LATER WERKEN BIJ DEFENSIE. DANKZIJ ZIJN VOORLIEFDE VOOR AUTO'S ÉN DRIE STAGES BIJ EEN AUTOBEDRIJF IS DAT BEELD NOG CONCRETER GEWORDEN: JOEY WIL ALS BEDRIJFS-WAGEN TECHNICUS BIJ DEFENSIE AAN DE SLAG.

De 15-jarige Joey zit in de vierde van het Terra te Oldekerk. De begeleiding op school vindt hij goed. "De school heeft me netjes begeleid tijdens mijn stages. Ik heb overal voldoende voor gehaald. Mijn ouders helpen me echt als ik er niet uitkom met een opdracht, ze doen heel veel voor mij qua school. Bijvoorbeeld als ik moet leren voor een toets, dan word ik door mijn vader of moeder overhoord."

‘ONZE MENTOR LUISTERT ECHT ALS JE WAT TE ZEGGEN HEBT’

Tussenweg vinden

Ook over zijn mentor is Joey te spreken: “Dat is een geschikte kerel! Een heel aardige man, die naar je luistert als je wat te zeggen hebt. Hij probeert altijd een tussenweg te vinden als iets niet lukt.” Een duidelijk toekomstbeeld heeft Joey zeker, daar is niet veel hulp van de mentor aan te pas gekomen: “Mijn vader is militair. Van hem en van zijn collega’s hoor ik hoe het er echt aan toegaat. Veel mensen denken dat het bij Defensie vooral veel schieten is. Maar dankzij de gesprekken met mijn vader en zijn collega’s kreeg ik er een ander beeld van.

Er zit iets moois achter, je gaat juist mensen helpen.”

Open dagen

Joey sleutelt graag aan auto’s. Hij heeft al drie keer bij een autobedrijf stage gelopen. “Daar heb ik de basis geleerd, zoals onderhoud, de APK en reparaties. Ik mocht er al echt een beetje sleutelen! Daarnaast werk ik bij een autobedrijf als bijbaantje, dat is mooi werk voor de zomer-vakantie. Ik zou graag bedrijfswagen technicus bij Defensie willen worden. Het materiaal is mooi: groot en hoog. En wat ik zo leuk eraan vind, is dat je steeds op een andere plek aan het werk bent. Ik ben naar de open dagen van Defensie geweest en dat sprak me erg aan.”

Baan voor het leven

Momenteel fietst Joey nog vanuit zijn woonplaats Leek naar school in Oldekerk, maar binnenkort kan hij met de scooter. “Als ik hier mijn diploma heb, moet ik naar Zwolle voor de VeVa, waar je een mbo-opleiding combineert met praktijk- weken bij de Landmacht. Dan ga ik met de scooter naar het station en dan met de trein naar Zwolle. Het is een eindje, maar ik heb het er graag voor over. Binnenkort heb ik al een intakegesprek op die school en moet ik een conditietest doen om te beoordelen of ik geschikt ben. Ik volg Defensie op Instagram, ze staan te schreeuwen om mensen. Als ik deze school afrond, dan heb ik een baan voor het leven!”

TERRA

OLDEKERK

BEGELEIDENDE TAAK / VMBO

Jan Tiemen Reinders

“MIJN TAAK IS DAT IK LEERLINGEN ZO GOED MOGELIJK HELP OM HUN WEG TE VINDEN. DAT KLINT HEEL GROOT, MAAR CONCREET BETEKENT HET DAT IK LEERLINGEN HELP OM DE JUISTE AFSLAGEN TE NEMEN EN TE LEREN REFLECTEREN OP DE KEUZES DIE ZE MAKEN”, VERTELT MENTOR JAN TIEMEN REINDERS VAN HET TERRA IN OLDEKERK.

‘IK HELP LEERLINGEN TE REFLECTEREN OP DE KEUZES DIE ZE MAKEN’

Als mentor probeert Reinders te achterhalen wat leerlingen willen in het leven. “Mijn taak is om op te slaan wat leerlingen vertellen, zodat ik ze dat later kan terugkoppelen. Als iemand het fijn vindt om in z’n eentje de natuur in te gaan om te vissen, dan probeer ik te achterhalen wat hij er nu zo leuk aan vindt: gaat het om de natuur, het alleen zijn... Waar krijgt iemand een goed gevoel van? Een leerling die een dagje met zijn vader meeliep, vond het werk als installatiemonteur achteraf

bezien toch niet zo leuk. Na doorvragen bleek dat hij het vooral niet leuk vond om de hele dag op dezelfde plaats bezig te zijn; hij wilde meer onderweg zijn. Dat is voor mij LOB: dat leerlingen gaan nadenken over wat bij hen past, om dat vervolgens te vertalen naar een werksituatie. Dat moeten ze zelf leren ontdekken.”

Zichzelf ontdekken

Reinders werkt inmiddels twaalf jaar op de school. In die tijd heeft LOB zich enorm ontwikkeld. “Eerder zag je als mentor waar een leerling goed in was en stuurde je die richting op. Nu zijn we ons ervan bewust dat een leerling zichzelf moet ontdekken. We vullen het minder voor leerlingen in. LOB is nu meer gericht om de leerling heen. Vroeger liep je meer voor de leerling uit.”

Andere invulling mentorles

Een andere verandering ziet Reinders in de invulling van de mentorles. “Vroeger werden praktische zaken afgevinkt in die les; nu gaan de startlessen ook over het maken van een weekplanning en de ervaringen op de maatschappelijke stage. Ik zorg ervoor dat LOB gedurende het jaar steeds terugkomt. Als leerlingen de opdracht krijgen een dagje met de ouders op het werk mee te lopen en over die ervaring te presenteren, dan beginnen we in de les met vragen als: hoe ga je die presentatie maken, wat wil je vertellen? En: hoe presenteer je jezelf? Zo zijn de leerlingen toch steeds bezig om na te denken wat ze later nou willen.”

TERRA

OLDEKERK

**SPECIALISTISCHE EN
COÖRDINERENDE TAAK / VMBO**

Simone Ritsema

‘DE JAAR-
AGENDA LOB
DIE WE
SCHREVEN
WERKT HEEL
VERHELDEREND’

STUDIEWIJZERS SCHRIJVEN, STARTGESPREKKEN OPZETTEN EN EEN JAARAGENDA OPSTELLEN VOOR LOB... HET IS EEN GREEP UIT DE INITIATIEVEN DIE SIMONE RITSEMA SAMEN MET HAAR COLLEGA WIM BRETON ONTPLOOIT OM LOB EEN PROMINENTERE PLEK OP HET TERRA TE OLDEKERK TE GEVEN.

Als docent, decaan en – tijdelijk voor twee jaar – doorstroomcoach, is Simone Ritsema binnen het Terra in Oldekerk dagelijks bezig met LOB. “Ik ben de LOB-coördinator voor de onderbouw, mijn collega Wim voor de bovenbouw. We doen het nadrukkelijk samen. Zo begonnen we met het schrijven van studiewijzers voor de bovenbouw. Eerst maakten we een opzet voor de derde. Deze studiewijzer is nu sinds een jaar in gebruik en bevat informatie over wanneer ouderavonden zijn, welke LOB-opdrachten we doen en welke formulieren nodig zijn voor de reflectie- en startgesprekken.”

LOB in curriculum

Ritsema zette voor het eerste jaar in het kader van LOB startgesprekken op. “Ik merk dat sommige collega-mentoren van klas drie en vier het uitdagend vinden om de startgesprekken in te plannen, ze ervaren het als tijdsdruk. Collega’s van leerjaar 1 hebben het nu opgenomen in hun vaste programma. Dan merk je dat mensen er anders tegenaan kijken: ze zien het niet als ‘extra werk’. Eigenlijk is iedereen hier elke dag met LOB bezig. Maar als je het een naam gaat geven en in iemands agenda plaatst, voelt het anders. Mijn doel is dat LOB wat meer in het curriculum is terug te vinden. Het allermooiste zou zijn als er een doorlopende leerlijn komt. Zover zijn we nog niet en we moeten ook niet teveel in één keer willen doen. Meer nadrukkelijke aandacht voor LOB moet verankerd worden in de bedrijfscultuur.”

Jaaragenda opstellen

Samen met de mede-decanen op de andere twee vestigingen van het

Terra, wisselden Ritsema en haar collega ervaringen uit over het LOB-beleid en hoe dat een prominentere rol kan krijgen binnen de organisatie. “Zo besloten we onder meer een jaaragenda te schrijven met alle LOB-activiteiten. Voor leerjaar 1 en 2 is deze jaaragenda nu in gebruik en dat werkt heel verhelderend: het is echt een leidraad voor het hele schooljaar.” Ritsema hoopt in de toekomst leerlingen van leerjaar 3 of 4 meer zelf de regie te geven. “Dat ze zelf LOB afsluiten door middel van een presentatie in de kantine, waarin ze vertellen over wat ze hebben geleerd van hun ervaringen. Afgelopen jaar hebben we één speciale dag ingeroosterd rondom LOB: leerlingen gingen aan elkaar presenteren wat ze leerden van een dagje meelopen op het werk bij hun vader of moeder. Ze hadden een werkstukje gemaakt over wie ze zijn, dat kwam laagdrempelig aan bod. De leerlingen deelden met elkaar wat ze over zichzelf hadden geleerd. Daarnaast speelden ze het kwaliteitspel.

De leerlingen moesten voor elkaar drie passende kwaliteiten uitzoeken en toelichten. Soms vullen wij te snel in wat wel of niet bij iemand past. Dan gaan ze presenteren en sta je helemaal versteld wat iemand kan!”

Verandering bij stages

Onderdeel van de veranderingen rondom LOB binnen het Terra is het stagebeleid. LOB-coördinator Wim Breton: “De inhoud van de stages is in de loop der jaren erg veranderd. We hebben daar een flinke ontwikkeling in gemaakt: van vakinhoudelijk werken en verslagen schrijven naar meer reflecteren en ontdekken. Dat is uiteindelijk waar LOB om draait!”

TERRA

OLDEKERK

MANAGEMENTTAAK / VMBO

Bert-Jan Groenewolt

"WE ZIJN DE AFGELOPEN JAREN AAN DE SLAG GEGAAN MET HET ONTWERPEN VAN EEN LEERLIJN VOOR LOB. ANDERS GEZEGD: WE KIJKEN HOE WE LOB EEN NÓG BETERE PLEK BINNEN DE SCHOOL KUNNEN GEVEN. DE STARTGESPREKKEN BIJ AANVANG VAN HET EERSTE SCHOOLJAAR, DAAR BEGINT LOB NU AL VOOR ONS!", ALDUS AFDELINGSDIRECTEUR BERT-JAN GROENEWOLT VAN HET TERRA IN OLDEKERK.

**'WE GAAN
NU MEER
IN GESPREK
OVER LOB'**

Het LOB-beleid heeft de afgelopen jaren binnen de school een ware impuls gekregen. "De activiteiten in klas 1 richten zich op de vragen: wie ben ik en wat kan ik? Dat vinden leerlingen lastig. Er is niets mooiers dan leerlingen vanaf die eerste klas daarbij te begeleiden. Eén van de activiteiten waar ik trots op ben, zijn de startgesprekken bij aanvang van klas 1. Daar zijn leerling, ouders en mentor bij aanwezig." Om deze en andere gesprekken rondom LOB beter te begeleiden, werd het team de afgelopen twee jaar geschoold. "Door deze training leerden we hoe je met leerlingen in gesprek gaat over hun loopbaan. Dat is lastig, om als mentor écht goede gesprekken te voeren. We hebben geleerd hoe je de goede vragen stelt. Bijvoorbeeld door iets kleins uit de stage-ervaring te pakken, en dan met leerlingen daar verder daar op door te gaan: wat zegt dat over jezelf, wat vind je er zo leuk aan, et cetera.

Waar voorheen de nadruk lag op schriftelijk LOB - zoals stageverslagen en verslagen van loopbaangesprekken - gaan we nu meer in gesprek. De winst daarvan? Leerlingen vinden het leuk om iets over hun ervaringen te vertellen."

Verrassende gesprekken

De school herbergt de vmbo-niveaus 1 t/m 4, met leerlingen in de leeftijd van twaalf tot zestien jaar. "Onze twee LOB-coördinatoren hebben de afgelopen jaren hard gewerkt om LOB meer handen en voeten te geven. Zo lopen leerlingen in klas 1 nu een dagje mee met hun vader of moeder op het werk. Dat levert verrassende gesprekken en ervaringen op voor leerlingen, want vaak hebben ze geen beeld van het beroep dat hun vader of moeder heeft. Ouders vinden het ook een prachtig initiatief. Dat horen we onder meer via de ouderklankbordgroep aan wie we dit soort nieuwe activiteiten voorleggen."

Waar LOB vroeger 'iets van de decaan' was, zou Groenewolt trots zijn als LOB over een aantal jaar van iedereen binnen de school is. "Niet alleen van de mentoren, maar ook van de vakdocenten. Het zou mooi zijn als competentievragen in de vaklessen worden verweven."

Spannend

Verandering stuit soms op weerstand, weet ook Groenewolt. "Zo gaat nu de mentor op stagebezoek. "Voorheen was het iets van de stagedocenten, maar de mentor heeft juist een integraal beeld van de leerling, dus dat past eigenlijk veel beter. Die verandering werd intern als spannend ervaren, maar uiteindelijk is het goed opgepakt. Het geeft een mentor zoveel nieuwe informatie over een leerling om ook mee te kijken bij de stage."

Successen uitbouwen

Als afdelingsdirecteur denkt Groenewolt kritisch mee in (het ontwerp van) de leerlijn. "Ik kijk samen met de LOB-coördinatoren naar waar we nu staan, wat we hebben bereikt maar ook wat de vervolgstappen kunnen zijn. Hoe kunnen we successen uitbouwen? Het is vervolgens mijn taak om te faciliteren waar nodig. In tijd, maar ook door support te bieden om iets in de school te lanceren. Dat gaat soms ook over verandering. Je wil graag iets, maar hoe vertaal je dat nou in kleine, haalbare stapjes? Een pragmatische insteek werkt het beste: gewoon doen, een dag prikken en mensen meenemen. Dat levert prachtige nieuwe dingen op!"

BEGELEIDENDE TAAK / HAVO & VWO

Karlijn Pruijsten

DE 26-JARIGE KARLIJN PRUIJSTEN IS GYMDOCENT OP HET HEERBEECK COLLEGE IN BEST. IN HAAR ROL ALS MENTOR VAN VWO 3 HELPT ZE HAAR LEERLINGEN VOORAL MET DE PROFIELKEUZE.

Karlijn volgde de Sporthogeschool Fontys in Eindhoven. Op het Heerbeek geeft ze gymles aan leerlingen van de brugklas tot en met de zesde van mavo, vwo en het Heerbeek International College. "Ik werk hier nu zo'n vier jaar en focus wat betreft mijn eigen ontwikkeling vooral op het observeren van andere docenten bij hun gymlessen. We hebben hier vijftien gym-docenten en ik zie het als mijn prioriteit om mij vooral vakinhoudelijk te blijven verbeteren."

Als mentor van vwo 3 helpt Karlijn haar klas bij het maken van de profielkeuze. "Vorig jaar was ik

mentor van de vijfde; het accent van de loopbaanoriëntatie en -begeleiding ligt dan vooral op de studiekeuze. Dat is veel concreter, omdat het profiel al is gekozen en er meer wordt gedacht over de studie. In de derde zijn ze daar nog niet mee bezig en kost LOB meer tijd: alles is nieuw. Waar de één wel al een heel pad heeft uitgestippeld voor zichzelf, hebben de meesten nog geen idee welke vakken ze moeten kiezen." In haar eerste jaar bij het Heerbeek, volgde Karlijn een cursus LOB. "Er zijn ieder jaar LOB-cursussen. Ik wil daar wel nog wat mee doen, maar ik ben nu zo druk met al mijn taken, dat het er

‘IK GEEF LEERLINGEN HET GEVOEL DAT ZE MET ALLES BIJ MIJ TERECHT KUNNEN’

nog niet van is gekomen. Mocht ik er zelf niet uitkomen, dan kan ik altijd hulp aan onze decaan vragen. Mijn rol als mentor is vooral de leerlingen helpen inzichtelijk te krijgen welke profielen er zijn en wat bij welke studie handig is. Natuurlijk weet ik ook niet alles zelf, maar ik zoek het dan wel op. Alleen bij heel complexe vragen, ga ik naar de decaan.”

In waarde laten

Pruijsten heeft het idee dat zij als mentor makkelijk benaderbaar is voor haar leerlingen: of dat nu tijdens de studieles is of op het sportveld. “Dat komt misschien door mijn karakter als gymdocent. Ik heb niet alleen oog voor de cijfers, maar juist ook voor alle dingen daar omheen. Zoals hoe het nu echt met het kind gaat, wat er thuis speelt. Het scheelt dat ik nog niet zo oud ben, waardoor

leerlingen makkelijk op me af durven te stappen. Maar het komt ook door dat ik ze het gevoel geef dat ze bij mij terecht kunnen en ik ze in hun waarde laat. Iedere mentor heeft zijn eigen stijl en iedere klas is weer anders. Mijn klas vorig jaar was heel zelfstandig, nu moet ik veel sturen en voorkauwen. LOB kost mij niet veel energie, terwijl ik weet dat er collega’s zijn die klagen over de tijdsinvestering. Ik vind het juist leuk om leerlingen te helpen bij het maken van een keuze en stimuleer ze altijd om naar voorlichtingsavonden te gaan rondom studies en beroepen.”

Naar het trampolinepark

Om de band met haar leerlingen te versterken, organiseert deze mentor elk jaar een klassenuitje. “We gaan dan wat leuks doen buiten de school, zoals bowlen of naar het

trampolinepark. Dat doe ik in mijn vrije tijd, maar het is de investering waard: als de sfeer in de klas goed is, zijn de leerlingen beter gefocust en rustiger. Het is fijn als ze vrienden hebben. En als mentor leer ik kinderen ook anders kennen bij zo’n uitje. Vorig jaar kwam een leerling niet opdagen bij het klassenuitje, hij had geen zin. Dat had ik niet van hem verwacht, ik leerde zo echt een andere kant van deze leerling kennen.” Gesprekken met vakdocenten horen volgens Pruijsten ook bij haar taak als mentor. “De vakdocenten kunnen bij tegenvallende resultaten beter inschatten hoe dat komt: ligt het echt aan de capaciteiten of heeft iemand gewoon niet goed genoeg geleerd? In de derde zijn ze echt aan het puberen, het is een lastige leeftijd. Juist dan moet de LOB goed zijn.”

Heerbeeck
College

SPECIALISTISCHE TAAK / HAVO & VWO

Laurie Rademakers

**ALS DECAAN HEEFT DE 29-JARIGE LAURIE
RADEMAKERS EEN PASSIE: ANDERE MENSEN COACHEN
OM ZELFREDZAAM TE WORDEN, ZOWEL MENTOREN
ALS LEERLINGEN.**

Kennis en inspiratie opdoen

Laurie Rademakers is lid van de NVS-NVL (voor loopbaanontwikkeling en leerlingbegeleiding) en de VvSL, de Vereniging van Schooldecanen en Loopbaanbegeleiders. "Daarnaast ga ik regelmatig naar decanen-kringbijeenkomsten: zo blijf ik op de hoogte van wat er speelt en trainingen die er worden gegeven. Ik ben lid van het Expertisepunt LOB en ontvang nieuwsbrieven van de MBO Raad en VO-raad om op de hoogte te blijven. Sinds kort ben ik met een paar decanen een intervisiegroepje gestart: we bespreken cases en wisselen ervaringen uit hoe je bijvoorbeeld mentoren positief motiveert. Eigenlijk moet ik bewaken dat ik, uit enthousiasme, niet teveel doe!"

**‘ALS DECAAN
BEN IK VAAK
EEN EINDPUNT
VOOR VRAGEN’**

Hoe belangrijk LOB is, heeft Laurie Rademakers aan den lijve ondervonden: zij maakte zelf een verkeerde profiel- en studiekeuze. De Technische Universiteit was het niet voor haar, waarna ze koos voor de pabo. “Na twee jaar wist ik al: ik wil wel wat in het onderwijs, maar niet de hele dag voor de klas. Ik besloot toegepaste psychologie te studeren met het idee dat ik mensen wilde helpen, bijvoorbeeld in de schuldhulpverlening. Uiteindelijk kwam ik via mijn stage toch weer in het onderwijs terecht. Ik leerde meer over het decanaat en wist: dit is het. Zo kan ik leerlingen individueel helpen en ben ik de hele dag in het onderwijs bezig, zonder de hele dag voor de klas te staan.”

Workshops LOB regelen

Als decaan voor alle onderwijsniveaus binnen de school met tweeduizend leerlingen, is Rademakers in spil als het gaat om LOB. “Je bent vaak een eindpunt voor vragen. Mensen denken dat ik precies weet welke toelatingseisen gelden voor alle opleidingen. Natuurlijk weet ik inmiddels veel, maar ik laat het leerlingen liever zelf opzoeken, zodat ze leren hoe ze het zelf kunnen doen.” Sinds haar komst bij het Heerbeek College in 2016 krijgt LOB een prominentere plek binnen het schoolbeleid. “Toen ik hier binnenkwam, was dat heel anders. Een deel van de mentoren was wel bewust bezig met LOB, maar een ander deel praatte er nauwelijks met leerlingen over. Een leerling met studiekeuzevragen werd standaard naar de decaan doorverwezen. Wat er dan gebeurt, is dat je alleen maar leerlingen aan je bureau krijgt die zélf actie ondernemen. Ik wil juist dat iedereen geholpen wordt.” Dat moest anders, besloot Rademakers. “Ik ging in gesprek met de directie en met de teamleiders en regelde een workshop LOB voor de teamleiders. Langzaam maar zeker ging LOB op steeds meer plekken binnen de school leven. Inmiddels volgden zo’n vijftig van de negentig mentoren binnen onze school een training LOB. Het werkt als een olievlek.”

Motiverende gespreksvorm

Inmiddels is binnen het Heerbeek College de mentor het eerste aanspreekpunt voor LOB. Als decaan krijgt Rademakers leerlingen doorverwezen met een complexe vraag of situatie, met regelmaat ook via de zorgcoördinator. “Leerlingen die thuis zitten, kinderen met autisme, leerlingen met motivatie-problemen: noem maar op. Ik ben ervoor getraind om de juiste vragen te stellen. Je kunt het wel hebben over welke studies er zijn, maar meestal schuilt er iets anders achter de problemen. Bijvoorbeeld de angst om van school te gaan, onzekerheden die komen kijken bij een verhuizing naar een andere stad, of ruzies omdat ouders er iets anders van vinden. Pas als zoiets op tafel ligt, kan ik verder. Ik ga heel erg uit van wat een leerling zelf wil. Dan komt er uiteindelijk een punt dat ze een plan willen maken voor volgend jaar. Met een motiverende gespreksvorm kun je in korte tijd veel stappen zetten. Want uiteindelijk moet de leerling het zelf doen. Iedereen kan leren kiezen. Het is een vaardigheid die je moet oefenen. Dat is een proces; je leert het niet door één keer per jaar een gesprek te voeren.”

COÖRDINERENDE TAAK / HAVO & VWO

Wim Blankers

WIM BLANKERS BEGON ALS 'JONG MENNEKE' VAN 21 JAAR BIJ HET HEERBEECK COLLEGE ALS ONBEVOEGD DOCENT GESCHIEDENIS. ZO'N 44 JAAR LATER ZIT DEZE MAN MET EEN GROOT ONDERWIJSHART ER NOG STEEDS; DE LAATSTE TWAALF JAAR ALS TEAMLEIDER MAVO.

Mentoren sturen

Maar dat LOB heel belangrijk is, weet en zegt iedereen, vindt Blankers. Wat en hoe breng je het nu echt in de praktijk? "Binnen onze mavo-afdeling wordt het heel concreet gemaakt dankzij het Bèta Challenge onderwijsconcept: daarin werken de leerlingen op projectbasis aan realistische vraagstukken met als thema technologie en techniek. Ze zijn bezig met het ontdekken van hun eigen arbeidsmarktidentiteit en LOB is prominent aanwezig binnen het programma. Dat voor ons een reden om dit concept voor onze mavo te gaan gebruiken. Binnen onze afdeling is het omgevormd tot een mavo challenge: in klas 1 en 2 een verplicht vak. Eén van de pijlers binnen mavo challenge is LOB. In

dat kader halen we mbo-leerlingen in huis die helpen met projecten. Ook is er intensiever contact met het bedrijfsleven, om te laten zien hoe het er daar aan toegaat. Daardoor zijn leerlingen nadrukkelijker met hun loopbaanmogelijkheden bezig." Volgens Blankers wordt er binnen het LOB-beleid van de school steeds meer maatwerk toegepast. "Een leerling wordt niet wijzer van twintig testen met zeshonderd stellingen. Maatwerk is juist bij LOB de sleutel tot succes. Hier probeer ik mentoren op te sturen: LOB hoort in de eerste-lijn thuis. Mijn ideaalbeeld is dat in de vaklessen automatisch LOB erbij wordt gehaald als het zich voordoet. Bijvoorbeeld door een expert in huis te halen."

‘MAATWERK IS BIJ LOB DE SLEUTEL TOT SUCCES: DAAR PROBEER IK MENTOREN OP TE STUREN’

Challenge

De teamleider mavo vertelt dat LOB 35 jaar geleden nog niet zoveel voorstelde. “Natuurlijk werd er gezegd dat iemand naar een open dag mocht, en dan moest je daar toestemming voor krijgen. En als het toch niet uitkwam, ging het feest niet door. Nu is LOB onderdeel van het lesprogramma geworden, mede ook door de mavo challenge. We hopen dat het veel vruchten afwerpt. Maar toch zie je nog steeds dat in de doorstroom van mavo naar mbo een heleboel leerlingen verkeerd gekozen hebben. Dat is zorgwekkend. Dat zou eigenlijk niet moeten kunnen, gelet op alle aandacht die er binnen de school voor LOB is. Gelukkig krijgen we van een mbo in de regio daar terugkoppeling over, waar wij weer van kunnen leren. En mbo’s gaan er ook op inspelen, door de keuzes wat breder te houden waardoor de kans op uitval kleiner wordt. Toch vind ik daarnaast: hoe we ook keuzes voorleggen en voorlichting geven, de verantwoordelijkheid ligt ook bij leer-

lingen en ouders zelf. Toch is het voor hen lastig, want niemand weet immers welke beroepen er precies over tien jaar zijn, door de vele ontwikkelingen in onze maatschappij. Binnen de school moeten we dus continu blijven veranderen. Zo evalueren we steeds hoe we de informatieavonden als een mbo-avond invullen. Je kunt daar niet in stilstaan.”

“De mavo is een vooruitstrevende afdeling binnen onze school als je het hebt over LOB. Ik denk dat dit op meer scholen zo is. Mensen die op de mavo lesgeven, hebben vaak niet gekozen voor een specifiek vak, maar voor het onderwijs an sich. Daardoor voelt LOB als een natuurlijk onderdeel van hun lessen.”

Decaan Laurie Rademakers

MANAGEMENTTAAK / HAVO & VWO

Rob van der Vorst

'ALS JE GEEN DROMEN HEBT, KUN JE NIET VLIEGEN'. DAT IS DE TITEL VAN HET SCHILDERIJ DAT ROB VAN DER VORST OP ZIJN KAMER HEEFT STAAN. HET GEEFT ZIJN VISIE OP LOB GOED WEER. DEZE DIRECTEUR ONDERWIJS VAN HET HEERBEECK COLLEGE IN BEST, ZIET GRAAG DAT ELKE MENTOR OPRECHT INTERESSE HEEFT IN DE BREDE ONTWIKKELING VAN HET KIND. MAAR, STELT HIJ: "HET EIGENAARSCHAP VAN EEN LOB-TRAJECT MOET MEER BIJ DE LEERLING ZELF GAAN LIGGEN."

Te vaak ziet Van der Vorst leraren zich focussen op de vak-inhoud. "Ik zeg dan altijd: 'je vak is leraar zijn, niet biologie geven'. De ontwikkeling van het kind begeleiden, dat is in mijn ogen de voornaamste taak van een leraar. Daarom staat in ons strategisch beleid contextueel onderwijs voorop."

Faciliterende rol

Op het Heerbeeck College zijn mentoren grotendeels verantwoordelijk voor het LOB-traject. “Voorheen voerde de decaan de LOB-gesprekken. Dankzij de komst van een nieuwe decaan zijn de taken verschoven: de tweedegraads decaan ondersteunt de mentoren als specialist bij deze taak. Zij spoort mentoren aan om zelf LOB-gesprekken te voeren, zodat alleen de complexe vragen bij haar als decaan komen. Ik ben pas tevreden als onze decaan minder LOB-gesprekken voert, zodat docenten en mentoren steeds meer zelf oppakken. Mijn taak daarin als directeur onderwijs? Ik vind het vooral belangrijk om samen met de decaan het LOB-beleid af te stemmen en aan te scherpen. Verder heb ik vooral een faciliterende rol, bijvoorbeeld door ruimte te scheppen dat mentoren cursussen rondom LOB volgen. Daarnaast zag ik het de afgelopen tijd als mijn taak om draagvlak te creëren bij het middenmanagement voor LOB. LOB moet binnen de school een echte prioriteit worden. Dat betekent dat er tijd voor vrijgemaakt moet worden, en dan heb je het middenmanagement keihard nodig.”

Tips voor collega's

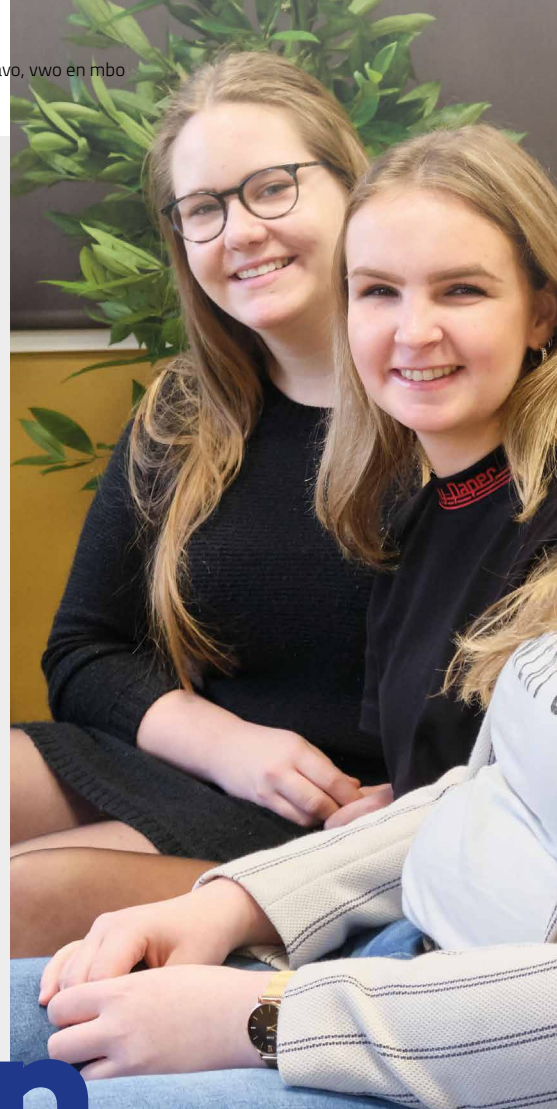
Tips voor andere scholen heeft de directeur onderwijs wel. De belangrijkste: “Zorg dat je duidelijke doelen hebt: wat wil je bereiken met het LOB-beleid? Kijk van daaruit welke

stappen je moet maken om tot dat doel te komen. Houd alvast in je achterhoofd dat het een weg van de lange adem is. Je krijgt niet een hele school direct ‘mee’. En: maak een realistische inschatting van je beginsituatie. Dat had ik in het begin niet gedaan. Ik wist bijvoorbeeld niet dat onze vorige decaan al die LOB-gesprekken voor eigen rekening nam.”

Onze taak

Het ideaalbeeld van de directeur onderwijs is dat leerlingen met een goed beeld van wat ze willen van school gaan. “Er valt altijd iets te winnen. Hoe leerlingen zichzelf leren inschatten wat ze wel en niet kunnen bijvoorbeeld. Mensen hebben vaak de neiging zichzelf te overschatten. Ik zou heel tevreden zijn als leerlingen met een goed zelfbeeld hier weggaan. Als ze weten dat ze met de hakken over de sloot de havo hebben gehaald, dat ze dan de beslissing durven te nemen om naar het mbo te gaan. Dat zou een verstandige keuze zijn. Dan moet een leerling wel weten wie hij is, wat hij wil leren. Het is onze taak om leerlingen te laten zien wat er te koop is in de wereld, zodat ze aan persoonlijkheidsontwikkeling doen. Het eigenaarschap van het LOB-traject kan dan steeds meer bij de leerling zelf gaan liggen. Uiteindelijk zou de leerlingen moeten zeggen: dit ben ik en daarom past deze vervolgstap bij mij.”

**‘MIJN TAAK?
DRAAGVLAK
BIJ HET
MIDDEN-
MANAGEMENT
CREËREN
VOOR HET
LOB-BELEID’**

LEERLINGEN / MBO

Leerlingen ROC De Leijgraaf

AMBER VAN DE LOGT (19), MYRNA VAN DER HOFSTAD (19) EN DJADEY VAN DE GREEF (18) WETEN HET ZEKER: ZIJ WILLEN IN DE ZORG WERKEN. DE DRIE DERDEJAARS VERZORGENDE-IG HEBBEN VEEL GEHAD AAN DE COACHINGSGESPREKKEN DIE OP SCHOOL ZIJN GEVOERD. "HET IS BELANGRIJK DAT JE EERST GOED IN JE VEL ZIT, DAARNA KOMEN DIE OPDRACHTEN WEL."

‘DIE ROLLEN- SPELLEN DOEN WEL WAT VOOR JE ZELF- VERTROUWEN’

De moeder van Amber werkt ook in de zorg. “Ik ben net zo graag op mijn stageplek als thuis!”, vertelt ze. “De ouderen zijn zo blij als ze je zien, ze maken grapjes en zijn dankbaar. Ik help mensen met eten en bied ondersteuning bij hun dagelijkse verzorging. Ik vind het geweldig!” In tegenstelling tot Amber, is Myrna vooralsnog de enige in haar familie die kiest voor de zorg. “Ik kan beter met mijn handen werken dan met mijn hoofd. Al tijdens mijn eerste stage ouderenzorg wist ik: dit is iets voor mij. Ik vind het fijn om anderen te helpen en kan goed met dementerende ouderen overweg, bijvoorbeeld door samen een spelletje te doen.” Ook Djadey heeft een ‘zorghart’: “Mijn familie dacht altijd al dat ik in de zorg terecht zou komen, omdat ik zo behulpzaam ben. De meningen verschillen wel nog welke baan ik uiteindelijk krijg: van kinderjuf tot verpleegkundige!”

Rollenspel: alvast oefenen met praktijkervaringen

Ondanks dat de drie meiden heel positief zijn, was de praktijk in de stage toch wel even wat anders dan de schoolomgeving. “In het echt is het zeker anders. Het is fijn om te oefenen met een rollenspel, maar je krijgt nooit echt de situatie die je op je stage tegenkomt. Toch doet het wel wat voor je zelfvertrouwen”, zegt Myrna. De eerste keer een rollenspel doen, dat vond Amber vooral spannend. “De hele klas staat je aan te kijken. Iedereen luistert mee, terwijl het in de praktijk toch meer één op één is. Maar het is wel goed dat we het oefenen.”

Doorvragen

Er heerst een open en gezellige sfeer in de klas. Amber: “Je kunt altijd je hart luchten op school, over wat je dwars zit of hoe het met je stage gaat.” Myrna vult aan: “De docenten vragen heel vaak hoe het met je gaat. Mijn coach ziet het direct als er iets niet klopt. Dan word je even apart genomen en vraagt ze door of ze kan helpen. Ik had bijvoorbeeld moeite met het plannen van mijn opdrachten, ik kreeg het niet op tijd af. De coach kijkt dan wat voor jou nodig is aan extra begeleiding, wat wel en niet werkt.”

Maatwerk

Volgens Amber is er op ROC De Leijgraaf sprake van maatwerk: “Er wordt heel erg gekeken naar waar je staat als persoon. Ben je al zover om examens te doen? Ben je klaar om het vak uit te oefenen? Er wordt gekeken naar ieder zijn eigen persoonlijke ontwikkeling. In de klas is er sprake van een veilige sfeer: iedereen kan hier zichzelf zijn.” Ook Djadey durft met problemen of vragen op haar coach af te stappen. “Eigenlijk kun je bij alle docenten terecht, niet alleen je coach. Het is belangrijk dat je eerst goed in je vel zit, daarna komen die opdrachten wel.”

BEGELEIDENDE TAAK / MBO

Alice Schuurman

DOCENT ALICE SCHUURMAN MAAKT IN HAAR STUDENT-BEGELEIDING GRAAG GEBRUIK VAN REALISTISCHE ERVARINGEN, UIT HET PRIVÉLEVEN, OP SCHOOL EN IN DE PRAKTIJK. "BINNEN DE OPLEIDING VERZORGING EN VERPLEGING OP ROC DE LEIJGRAAF LEER IK STUDENTEN BIJVOORBEELD HOE JE OMGAAT MET FEEDBACK OF MET OPSTANDIGE PATIËNTEN."

Op De Leijgraaf is de jongste student zo'n zestien jaar; de oudste rond de 23. "Na tien weken gaan de eerstejaars al op stage. Dat is nogal wat, want binnen Verzorging en Verpleging betekent stage echt het werkveld in: oude of kwetsbare mensen verzorgen. Veel studenten hebben voor deze opleiding gekozen omdat hun moeder, tante of zus in de zorg zit. Of ze hebben een dementerende opa of oma die in het verpleeghuis zit. Er zijn ook leerlingen die op tv medische series volgen en zo bij deze beroepsopleiding komen. Waar ik de meeste voldoening uit haal? Jongeren in hun proces naar volwassenheid begeleiden. De middelbare school is heel erg gericht op

kennis vergaren, dingen uit je hoofd leren. Hier gaat het veel meer om je beroepshouding ontwikkelen."

Spanningsveld

Om die beroepshouding te creëren, gaat Schuurman in gesprek met de studenten over wat ze meemaken en ervaren. "Wij merken dat leerlingen vaak geen problemen hebben met de verzorgende of medische handelingen, maar wél met zaken als nee durven zeggen, opkomen voor jezelf en omgaan met verlies, rouw en verandering." Als coach houdt Schuurman een kennismakingsgesprek met elke student. "Ik vraag altijd naar de thuissituatie, zaken die een rol kunnen spelen op school.

Ik ben ook de begeleider namens de school op de stageplek. Als daar zaken niet goed lopen, ben ik er meteen bij. Als iemand niet is gemotiveerd, speelt er vaak wat anders. Iemand heeft faalangst, de stage sluit niet aan bij het verwachtingspatroon of er spelen thuis zaken. Je moet studenten de kans geven om zich te ontwikkelen. We proberen - en meestal lukt dit ook - om de student zo te coachen dat we samen de keuze kunnen maken voor een passende vervolgstap; waar ben je kansrijk om succesvol te zijn! Ik probeer studenten zo te coachen dat ze zelf die keuze kunnen maken. Soms komt iemand gedurende het jaar erachter: ik voel me gelukkiger als ik de lat iets minder hoog leg.

‘COACHEN NAAR PASSENDE VERVOLGSTAP: WAAR BEN JE KANSRIJK OM SUCCESVOL TE ZIJN’

Dat kan voor veel opluchting zorgen, ook al gaat het met tranen gepaard. Gelukkig is op- en afstroom binnen onze school zonder verlies van jaren mogelijk. En bij twijfel is het altijd mogelijk om een capaciteiten- en beroepentest te doen.”

Praktische context

Studenten begeleiden doet Schuurman als coach - op dit moment van een tweedejaars verpleegkundeklas - nooit alleen: “Iedere coach heeft een coachmaatje. Coachgesprekken doen we soms samen, zeker als het om een stagnatie in het leerproces gaat van een student. Iedere coach heeft zijn eigen stijl van coachen en we vullen

elkaar dan hierin aan.”

Naast het leren van andere coaches, ontwikkelt Schuurman zich ook door het volgen van trainingen. “Vorig jaar heb ik persoonlijk leiderschap gedaan. Ik ben 52 jaar en leer nog elke dag! Juist door die voortdurende ontwikkeling, houden we elkaar binnen het team ook scherp.” Volgens haar wordt er meer van docenten en coaches verwacht dan vroeger. “Vroeger deden studenten alles braaf: nu moet het er echt voor hen toe doen. Daarom sluit ik in mijn lessen altijd aan op de actualiteit en hun belevingswereld. De praktische context staat centraal, maar dat vraagt van docenten dat je overzicht hebt, bijvoorbeeld van

wat collega’s bij andere vakken doen. Mijn eigen passie is steeds manieren te vinden hoe we studenten leren te leren. Een bijzonder project is Samen Wijs: een groep verstandelijk beperkte mensen komt hier op school voor hun dagbesteding. Onze studenten vullen die dagbesteding in: een win-winsituatie!” Na een jaar hard werken, kijkt de docent en coach erg uit naar het moment van de diploma-uitreiking. “Als ik na drie of vier jaar zie dat een student volwassen is geworden, kan ik zó trots zijn.”

SPECIALISTISCHE TAAK / MBO

Carine Wijers

**DOCENT EN INTERNE
VERTROUWENSPERSOON
CARINE WIJERS WERKT
BIJ STUDENT SERVICES
EN BEGELEIDT STUDEN-
TEN VAN ROC DE
LEIJGRAAF MET HET
BIJBRENGEN VAN
PLANNINGS- EN STUDIE-
VAARDIGHEDEN OM TE
VOORKOMEN DAT ZE
VROEGTIJDIG UITVALLEN.
MAATWERK BIEDEN
STAAT VOOR WIJERS
DAARBIJ VOOROP.**

‘IK LEER STUDENTEN EEN STUKJE EIGENAAR- SCHAP TE PAKKEN’

“Veel studenten hebben een druk leven dankzij bijbaantjes, sport, een groot sociaal netwerk en soms een ingewikkelde thuissituatie. Dan is het vaak lastig voor studenten om goed te plannen en hun studie te organiseren. Met tips en tools stuur ik ze de juiste richting in. Dat is altijd maatwerk. Soms hebben studenten helemaal geen structuur. Dan geef ik ze stap voor stap tools en adviezen zodat zij zelf de structuur bouwen die zij nodig hebben. Anderen weten wel structuur aan te brengen, maar doen het gewoonweg niet om wat voor reden dan ook. Dan gaat een gesprek meer over ambities en toekomst-dromen rondom de loopbaan. Soms probeer ik de link te leggen: ‘Als je dit nu leert, heb je er straks lol van in je baan’. Het is altijd goed luisteren, maar vooral ook studenten leren om een stukje eigenaarschap te pakken. En reflecteren; wat werkt wel en niet, en waarom is dat zo? De student mag er voor werken. Hij of zij is zelf aan zet.”

Regie

Soms is iemand lastig te motiveren, en ontdekt Wijers dat iemand op de verkeerde opleiding zit. “Dan begeleid ik iemand terug naar de mentor om daar het gesprek aan te gaan, eventueel een nieuwe studieberoepskeuzetest te doen. Maar soms adviseer ik ook, of stel ik de vraag: ‘hoe is het voor jou om gewoon de opleiding af te maken?’”

Op De Leijgraaf zijn planningsvaardigheden een brugklasactiviteit: “Om de overgang van vmbo naar mbo soepeler te laten verlopen, krijgen studenten workshops rondom plannen, timemanagement en meer structuur aanbrengen in hun week.” Waar Wijers erg blij van wordt in haar werk? “Als een student zegt: ‘ik word hier gezien en gehoord’. Dat hij of zij het gevoel heeft weer een stukje de regie over het eigen leven te hebben. Studenten worden zich er dan van bewust dat ze, ook al moeten ze naar school, het gevoel hebben dat ze toch nog bepaalde keuzes kunnen maken. Ze ontwikkelen hun autonomie en verantwoordelijkheidsgevoel.”

Balans

Dat ze studenten begeleidt in een kwetsbare fase van hun leven, daar is Wijers zich zeker van bewust. “Binnen De Leijgraaf bedien je alle niveaus en opleidingen. Je bent een wezenlijk onderdeel van de studentbegeleiding door studenten mee te nemen in hun studieloopbaan. Ze zitten op dat moment volop in de fase van puber naar jongvolwassene. Dat speelt mee in de verhalen die ze vertellen en de vragen die ze hebben. Naast een didactische invulling van de studentbegeleiding vind ik het pedagogische aspect daarom erg belangrijk. Dat vraagt om balans: wanneer coach ik iemand en wanneer ga ik meer sturen. Dat haal je niet uit een boekje; dat is een fingerspitzengefühl.”

BELEIDSMATIGE TAAK / MBO

Student- begeleiding

ROC DE LEIJGRAAF BEGON EEN AANTAL JAAR GELEDEN MET HET IMPLEMENTEREN VAN LOB, VANUIT HET STIMULERINGSPROJECT MBO. "ER IS EEN LOB-VISIE ONTWIKKELD, DIE WE UITEINDELIJK HEBBEN OMGEDOOPT TOT EEN VISIE STUDENTBEGELEIDING. DAT WOORD ROEPT BIJ VEEL MENSEN EEN VEEL POSITIEVERE ASSOCIATIE OP, WAARDOOR ER OOK MEER DRAAGVLAK VOOR IS. DE LAATSTE TIJD HEBBEN WE EEN FLINKE PROFESSIONALISERINGSSLAG GEMAAKT", ALDUS BELEIDSMEDEWERKER MARGRET MULDER.

Samen met Anneke Bouma neemt Margret Mulders deel aan de werkgroep studentbegeleiding binnen de school. Mulders: "In het verleden hadden mensen het idee dat LOB iets zweverigs is. Nu we het studentbegeleiding noemen en het vanuit de praktische hoek implementeren, krijgen we veel meer mensen mee." De nieuwe visie wordt inmiddels

breed geïntroduceerd binnen de school, want er zijn verschillende functies binnen studentbegeleiding in de eerste, tweede en derde lijn. Bouma: "We doen een nulmeting aan de hand van een checklist die we hebben ontwikkeld om te kijken waar mensen nu staan op het gebied van studentbegeleiding. Dan komen mogelijke verbeterpunten en doelen

van teams vanzelf naar voren."

Proefstuderen

ROC De Leijgraaf draagt in haar nieuwe visie uit dat het vooral belangrijk is om samen studentbegeleiding vorm te geven. "Met 'samen' bedoelen we niet alleen binnen onze eigen school, maar veel breder: vo, mbo en bedrijven in de regio", aldus projectleider werving en instroom Annemieke Paauw. "Studentbegeleiding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Voorheen zag het vo die urgentie minder, hoewel het nu meer begint te leven: een positieve ontwikkeling." Een goed voorbeeld van de brede verantwoordelijkheid én samenwerking is het nieuwe project Proefstuderen van De Leijgraaf. "Alle vmbo-t studenten van drie

vlnr Marget Mulders, Annemieke Paauw en Anneke Bouma

‘WE MAKEN DE LAATSTE TIJD EEN FLINKE PROFESSIO- NALISERINGS- SLAG’

colleges in de regio doen mee en inmiddels zijn er twee sessies proefstuderen gedaan. Studenten gaan tijdens die proefles aan de slag met een praktijk- of beroepscase. Aan de hand daarvan leren ze alle aspecten van studeren op het mbo kennen: verschillende werkvormen, een stukje theorie, opdrachten. Volgens Bouma waren vo-scholen erg tevreden over het programma. “We kregen als feedback dat het een echte meerwaarde heeft op hun eigen studentbegeleiding. En dat ze onder de indruk zijn van de diepgang die we bieden.”

Loopbaanstap maken

Wat volgens Mulders het ideaalbeeld rondom studentbegeleiding is? “Als mensen studentbegeleiding als vanzelfsprekend meenemen in hun

teamplan en besprekingen. We moeten ons ervan bewust zijn dat de student die van het vo komt niet altijd weet wat hij nou precies gekozen heeft. Des te belangrijker dat de samenwerking tussen vo maar ook richting het hbo in de doorlopende leerlijn veel beter vorm krijgt! Ik zou het heel mooi vinden als we met elkaar kijken hoe we de student door de opleiding heen helpen zodat hij of zij een mooie loopbaanstap kan maken.”

Doorstroomcafé

Het nieuwe beleid sluit perfect aan bij de slogan van ROC De Leijgraaf: ‘De regio is het klaslokaal’. “We maken de laatste tijd een flinke professionaliseringsslag. Om ook de doorstroom van het mbo naar het hbo verder te bevorderen, zijn we

begonnen met een nieuw concept: het doorstroomcafé”, aldus projectleider van het doorstroomcafé Anneke Bouma. “Hbo-studenten delen hun ervaringen tijdens een gezellige avond, compleet met hapjes en frisdrank, aan onze mbo’ers. Ze voeren het goede gesprek op een ongedwongen manier. Veel van de hbo-studenten hebben voorheen hier op De Leijgraaf gestudeerd. Zij delen graag hun succesverhaal. Ook studenten die in de bachelorfase beslissen om af te stromen naar de associate degree, vertellen daar enthousiast over.” Volgens Mulders is dit nu precies de essentie van LOB, of zoals het bij De Leijgraaf heet: studentbegeleiding. “Het opdoen van praktijkervaringen en daarover in gesprek gaan, zodat studenten op basis van die informatie keuzes kunnen maken.”

de leijgraaf

*‘GOEDE
STUDENT-
BEGELEIDING
IS EEN ANKER-
PUNT IN HET
ONDERWIJS’*

MANAGEMENTTAAK / MBO

Peer van Summeren

“IK WIL NIET ALLEEN BEGINNEND BEROEPSPROFESSIONALS AFLEVEREN, MAAR VOORAL MENSEN DIE HET NAAR HUN ZIN HEBBEN IN DE MAATSCHAPPIJ. BURGER ZIJN, MENS ZIJN IN DE MAATSCHAPPIJ; DAT IS ONTZETTEND BELANGRIJK. JONGVOLWASSENEN MOETEN DAAROM VOORAL ONTDEKKEN WIE ZE ZIJN, WIE DE WERELD IS EN WAT ZE DAARIN WILLEN DOEN”, VERTELT PEER VAN SUMMEREN, BESTUURDER BIJ ROC DE LEIJGRAAF UIT VEGHEL.

Het gros van de studenten heeft nog geen idee wat ze willen gaan doen in het leven, stelt Van Summeren. “Er is een enorm grote groep jongeren die niet weet of de gekozen opleiding past bij zijn of haar talenten. Dat zie je ook aan de overstappers in het mbo van de ene naar de andere opleiding. Ik denk dat zij op een andere manier begeleid moeten worden dan met een mentoruur, uitje en ouderavond. Hoe? Door studenten meer met zichzelf te confronteren, een spiegel voor te houden.”

De praktijk is weerbarstig

Van Summeren gelooft dat een goede begeleiding een soort ankerpunt kan zijn in het onderwijs. “De ene leerling heeft je minder nodig als coach dan de andere, maar er moet sowieso ruimte zijn voor mensen die het wel nodig hebben. Studenten hebben vaak zelf geen netwerk om erachter te komen wat ze willen met hun

loopbaan; de school vervult daar een belangrijke rol in.” Ondanks een helder beeld rondom studentbegeleiding, is dat niet altijd makkelijk in de praktijk te brengen, merkt de bestuurder. “Het ontbreekt soms aan tijd en budget om echt te focussen op studentbegeleiding. We proberen dat toch te organiseren, onder meer door ‘vliegende keeps’ binnen de school voorlichting te laten geven over studentbegeleiding. Zij ondersteunen teams bij complexe hulpvragen.”

‘De diepte ingaan’

Het proces rondom studentbegeleiding binnen De Leijgraaf is altijd in ontwikkeling, stelt Van Summeren. “Het vraagt ook heel wat anders van mensen dan twintig jaar geleden. Toen ik zelf voor de klas stond, zo’n 25 jaar geleden, had ik altijd mentorgroepen. Dan bespraken we in de les wat organisatorische zaken, een uurtje in de week.

Gedurende het jaar werd er nog eens met groepjes leerlingen gepraat, maar dat ging niet diep. Nu verlangen we eigenlijk dat bijna elke docent die een begeleidende rol heeft, doorvraagt naar wat de student van ons nodig heeft om zijn talenten verder te ontwikkelen. Ondanks trainingen rondom studentbegeleiding, staan sommige docenten er toch meer in dat zij vooral kennis willen aanleren in plaats van studenten te laten ontdekken wie ze zijn. Natuurlijk ben je vakdocent, maar je hebt wat mij betreft ook een grote pedagogische taak. Focus op studentbegeleiding vraagt tijd en aandacht; en daar zijn steeds meer mensen van door-drongen. Een heldere visie op studentbegeleiding is daarbij een belangrijke voorwaarde.”

LANDELIJK AKTIE KOMITEE SCHOLIEREN (LAKS)

Fierke Koolen

HET LAKS GEEFT WORKSHOPS AAN DECANEN OVER LOB EN ACTIVEERT HAAR ACHTERBAN OM BETROKKEN TE ZIJN BIJ HET LOB-BELEID OP HUN SCHOOL. BESTUURSLID FIERKE KOOLEN IS PORTEFEUILLEHOUDER LOB: "MIJN IDEEAALBEELD RONDOM LOB? EEN BELEID DAT IS AFGESTEMD OP DE SCHOLIEREN. DAT IS VAAK NU NOG NIET HET GEVAL."

*'ER IS EEN
MISMATCH
TUSSEN DE
BELEVING VAN
DECANEN EN
SCHOLIEREN'*

Het LAKS probeert in haar workshops te bewerkstelligen dat decanen in gesprek gaan met leerlingen over het LOB-beleid op de school. "Dat gebeurt nu nog veel te weinig", aldus Koolen. "Er wordt beleid gevoerd, maar er wordt niet met leerlingen overlegd of dit wel is waar zij behoefte aan hebben. Daarnaast weten leerlingen nu vaak hun decaan niet te vinden. Jammer, want tegelijkertijd hebben de decanen die wij spreken het idee dat ze goed naar leerlingen luisteren. Daar zit dus nog een mismatch."

Actie ondernemen

LAKS geeft niet alleen decanen de tip om leerlingen te betrekken bij hun LOB-beleid; de achterban zelf

wordt ook gemotiveerd om actie te ondernemen. "Wij adviseren onze achterban: zit je in de leerlingenraad, ga actief er achteraan hoe het met het LOB-beleid op je school zit. En vraag of medescholieren van jou tevreden zijn, want vaak wordt het beleid dat er is niet geëvalueerd." Koolen studeert zelf aan het Murmellius Gymnasium in Alkmaar. "In de derde deed ik een profielkeuzetest. Sinds kort hebben we een nieuwe decaan. Hij is aan de hand van een kwaliteitsagenda, die het LAKS ook heeft ondertekend, nu druk bezig het LOB-beleid binnen onze school te veranderen. Hij vroeg de leerlingenraad om ook input te leveren; daar ben ik heel blij mee!"

LAKS to the Future: onderzoek onder scholieren

Het Landelijk Aktie Komitee Scholieren (LAKS) vertegenwoordigt bijna een miljoen scholieren in Nederland. LAKS schreef naar aanleiding van hun Scholierencongressen 2017-2018 (met de titel: LAKS to the Future) een rapport over loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Voor dat rapport vroeg LAKS op acht congressen door het hele land scholieren het hemd van het lijf en lieten wij hen tegelijkertijd zelf aan de slag gaan met concepten en ideeën. Een aantal resultaten uit de enquête onder 244 scholieren:

Wat doet jouw school aan LOB?

De resultaten van de enquête laten zien dat LOB op scholen het meest tot uiting komt in deelname aan activiteiten zoals open dagen van onderwijsinstellingen of het doen van een stage. 'Informatie over studiekeuze' en 'individuele loopbaangesprekken' zijn daarna de meeste voorkomende LOB-activiteiten. Ook beroepentesten komen regelmatig voor.

Hoe tevreden ben je over LOB bij jou op school?

Uit de resultaten is op te maken dat scholieren het meest positief zijn over het moment waarop ze door school worden uitgedaagd na te denken over hun profielkeuze, en over hoe ze door school gemotiveerd worden deel te nemen aan activiteiten die hen helpen bij hun studiekeuze. Iets meer dan 8% van de ondervraagde scholieren kent een 10 toe aan beide onderdelen van LOB. Hierna volgt de tevredenheid van scholieren over het moment waarop ze door school worden gemotiveerd na te denken over hun studiekeuze. 16,7 % kent een 9 aan dit onderdeel van LOB.

Welke activiteiten vind je het belangrijkste voor jouw LOB?

Het bezoeken van activiteiten wordt door de meeste scholieren op nummer één geplaatst, gevolgd door individuele gesprekken.

Waarover wil je nog meer leren?

De meeste scholieren geven aan te willen weten welke studies er mogelijk zijn voor hem/haar, gevolgd door de wens om te weten wat zijn/haar kwaliteiten zijn en hoe scholieren zich kunnen voorbereiden op hun verdere carrière.

BESTUURSLID BIJ JOB

Sem Veen

LOOPBAANORIËNTATIE EN -BEGELEIDING IS BINNEN HET MBO EEN HOT-ITEM, STELT SEM VEEN VAN DÉ LANDELIJKE JONGERENORGANISATIE DIE MBO-STUDENTEN EEN STEM GEEFT IN HET ONDERWIJS: JOB.

*‘ERVAREN
IS LEREN’*

“Het mbo kent een diverse achterban, met leerlingen van niveau 1 tot 4. Juist dan is LOB extra belangrijk. Daar valt nog een wereld te winnen: te vaak blijft LOB beperkt tot een mentorgesprek en het invullen van een beroepskeuzetest. Als je vijftien, zestien of zeventien bent, is het lastig om een keuze te maken voor je toekomst. Je hebt dan niet de ervaring en vaak ook niet de zelfreflectie om het antwoord te hebben op de vraag wat voor jou een goede vervolgstap is. Als je ouder en wijzer wordt, krijg je meer ruimte om te ontdekken wat je belangrijk vindt in de wereld. Voor een aantal mensen volstaat een mentorgesprek, maar uit ons onderzoek blijkt toch dat veel mensen niet tevreden zijn over de begeleiding.”

Ontevreden over begeleiding

Elke twee jaar doet JOB onderzoek naar het oordeel van mbo-student. De JOB-Monitor wordt door maar liefst 250.000 studenten ingevuld. Uit de laatste Monitor blijkt dat zestien procent van alle studenten ontevreden is over hun studiebegeleiding. “Dat resulteert in een kleine vijftigduizend studenten! Wij lobbyen bij onder meer de politiek en de MBO Raad over LOB om gezamenlijk beter LOB-beleid te ontwikkelen. Soms heeft een school nu nog een ander belang met LOB dan de student. De school is blij als er een stageplek is geregeld, terwijl de student juist meer informatie

van de school nodig heeft over bijvoorbeeld het toekomstperspectief van de betreffende beroepen.” Volgens Veen zorgt het huidige leenstelsel ervoor dat het voor studenten lastig is om af te stappen van een foute studiekeuze. “Studenten blijven nu langer een studie volgen die niet hun passie blijkt te zijn, puur vanuit financieel oogpunt. Dat is zonde!”

Meer de klas uit

Volgens Veen mag het motto van LOB wat meer worden: ‘ervaren is leren’. Hij tipt scholen om met studenten wat meer de klas uit te gaan, meer de maatschappij in. “Betrek het bedrijfsleven bij LOB, geef studenten een beter beeld van de vakrichting. LOB is zoveel meer dan voorlichting in de klas.” Ook op het gebied van de stagebegeleiding is nog een wereld te winnen, blijkt uit de JOB-Monitor. Uit de cijfers blijkt dat 25% van de 250.000 respondenten ontevreden is met de mate van contact van de begeleider op school en de stagebegeleider, en 21 procent is ontevreden met de begeleiding van de school tijdens de stage. “Dat kan beter, want het gaat om veel mensen die niet tevreden zijn. Daarom denken we met de MBO Raad mee over LOB-beleid. Waar ik hoop dat we over vijf jaar staan? Dat elke student een prettige plek kan vinden en daarmee gefaciliteerd wordt om zijn idealen te volgen.”

Nawoord

IN DEZE BROCHURE BRACHTEN WE HET LOB-BELEID OP DRIE SCHOLEN IN BEELD: TERRA COLLEGE OLDEKERK IN DE PROVINCIE GRONINGEN, HET HEERBEECK COLLEGE IN BEST EN ROC DE LEIJGRAAF IN VEGHEL. WE SPRAKEN DAAR MET LOB-PROFESSIONALS DIE IEDER VANUIT HUN EIGEN ROL EN VERANTWOORDELIJKHEDEN BEZIG ZIJN MET LOOPBAANORIËNTATIE EN -BEGELEIDING.

‘STUDENTBEGELEIDING IS EEN GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID’

Marget Mulders, Annemieke Paauw en Anneke Bouma

Uit de verhalen blijkt dat iedere persoon zijn eigen ‘bril’ draagt, en vanuit die gekleurde blik bezig is om handen en voeten te geven aan LOB. We focusten in de interviews op verschillende taken. Allereerst de begeleidende taak: het aanzetten van jongeren tot zelfsturing en zelfverantwoordelijkheid. Ten tweede de specialistische en coördinerende taak: het begeleiden en monitoren bij specifieke studie- en beroepskeuzes. Ook de beleidsmatige en management-taak kwam aan bod: het bewaken van de kwaliteit van de LOB-leeromgeving en het LOB-programma aan de ene kant en het uitdragen van de LOB-visie en faciliteren en begeleiden van het veranderproces aan de andere kant. Tot slot kwamen ook leerlingen aan bod die vertelden over hoe zij de LOB-begeleiding ervaren.

Waar alle LOB-professionals het over eens zijn? LOB is overal toepasbaar! Niet alleen tijdens de mentorles, maar ook door het thema te integreren in andere vakken en in (buitenschoolse) activiteiten. LOB-beleid ontwikkelen is volgens één van de schoolleiders ook een les in veranderkunde. “Je wilt graag iets, maar hoe vertaal je dat nou in kleine, haalbare stapjes? Een pragmatische insteek werkt het beste: gewoon doen, een dag prikken en mensen meenemen. Dat levert prachtige nieuwe dingen op!” Een directeur onderwijs geeft collega’s een tip: “Zorg dat je duidelijke doelen hebt: wat wil je bereiken met het LOB-beleid? Kijk van daaruit welke stappen je moet maken om tot dat doel te komen. Houd alvast in je achterhoofd dat het een weg van de lange adem is. Je krijgt niet een hele school direct mee.”

Uit de gesprekken komt ook naar voren dat een goede begeleiding een ankerpunt kan zijn in het onderwijs. Tot slot blijkt uit de interviews dat er steeds meer een belangrijke taak voor studenten en leerlingen zelf is weggelegd. Door hen te leren om een stukje eigenaarschap te pakken en te reflecteren. Zoals één LOB-professional het zegt: “De student mag er voor werken. Hij of zij is zelf aan zet.” Dat kan natuurlijk alleen als LOB goed is ingebed binnen de school. Dat betekent dat er werk aan de winkel is om meer structurele aandacht voor LOB te vragen. We hopen dat deze brochure inspiratie biedt om te kijken naar de eigen schoolpraktijk, om samen na te gaan waar je als team heen wilt en daar concrete stappen in te zetten!

Euroguidance Nederland

Postbus 1585
5200 BP 's-Hertogenbosch
euroguidance@cinop.nl

Loopbaanprofessionals: wie zijn ze en wat doen ze?

15 Loopbaanportretten vanuit vmbo, havo, vwo en mbo

Euroguidance Nederland vervult de rol van 'Nederlands loopbaankennispunt EU' in het licht van een leven lang ontwikkelen. De activiteiten zijn daarbij gericht op het samenbrengen en vergroten van kennis en kunde. Euroguidance Nederland staat voor professionele loopbaanbegeleiders, betere mobiliteit en samenwerking op loopbaanontwikkeling en –begeleiding in Nederland en Europa.

CINOP

Expertisepunt
LOB

Euroguidance Nederland wordt uitgevoerd door CINOP.

Deze brochure is met medewerking van het Expertisepunt LOB uitgevoerd.

Deze publicatie is tot stand gekomen met subsidie van het ministerie van OCW en de Europese Commissie, DG Onderwijs en Cultuur.

© april 2020

